

לוקוטי ופסקי הלכות "חוקי היום"

ותלמדם
"חוקי היום"
לעשות רצונך
בלבב שלם

שע"י "חדר הוראה"

שכונת מנחת יצחק פעיה"ק ירושלים תובב"א - בראשות הרב היים אהרן בלייער שליט"א

דיני

הענתקת מזיקה

בקשה:

עקב המצב הנוכחי שאיננו נמצאים בבתי מדרש כרגיל, נא לשלוח לכמה שיותר אנשים כדי שיגיע הלכות אלו לבתי בני ישראל, לתועלת הציבור, וכך יש לכם יד בהפצת תורה ובהלכות נחוצות

לקבל הגליון כל שבוע במייל:

Paskenshtibel@gmail.com

אפשר להוריד
גליונות קודמים

[Archives - ארכיון](#)

לתרומות

לוקוטי ופסקי הלכות "חוקי היום"

ותלמודם
"חוקי היום"
לעשות רצונך
בלבב שלם

שע"י "חדר הוראה"

שבונת מנחת יצחק פעיה"ק ירושלם תובב"א - בראשות הרב חיים אהרן בלייער שליט"א

221

פרשת אמור תשפ"א

דיני העתקת מוזיקה

נא לא לעיין בגליון
בשעת התפילה
וקריאת התורה

למעשה. והנה לאחר שנחלקו גדולי הפוסקים בדין בעלות על יצירה, באופן שהמחמירים כתבו כן במפורש, והמקילים רובם לא כתבו כן במפורש אלא ממשמעות דבריהם שהוצרכו לאסור הדפסת ספרים על פי הכסמות וחרמות ולא ע"פ עיקר דין גזילה כנ"ל, כ"ש שלא הזכירו ההיתר לגבי העתקת מוזיקה, בודאי צריכים לחשוש לאיסור גזילה ממש כשפוגעים בזכות בעלות של המייצרים.

וכן דעת הרבה גדולי הפוסקים (שו"ת אג"מ ח"ד סי' מ' ס"ט, שו"ת מנחת יצחק ח"ט סי' קנ"ג, הגר"ש אלישיב, שו"ת שבט הלוי ח"י סי' רע"ו, הובאו בעמק המשפט הנ"ל, תשובות והנהגות ח"א סי' תתכ"ט) חוץ ממקרים מסוימים שאפשר לצרף דעת המקילים באופן שאינו מחסר מבעלים הראשונים כיבואר.

צדרי איסור בהעתקת מוזיקה

איסור גזילה

אין בו מעשה גזילה. אף כשנוקטים כדעות הס"ל שיש לאדם בעלות על זכויות, מ"מ כשאדם מעתיק דיסק של אחרים, פשוט שאין בו מעשה גזילה, שהרי במעשה גזילה של דבר מגושם, כשעושה מעשה גזילה ולוקח חפץ של בעליו, בהכרח אין החפץ עוד ביד הבעלים, משא"כ כשמעתיק או משכפל דיסק הרי לא לקח שום דבר ממשי של בעליו, והדיסק הממשי עדיין ביד בעליו בדיוק כמו שהיה תחילה, ועל מעשיו אין בו ממש, ולכן אנשים אין רואים כאן איסור גזילה.

נהנה מרכוש חבירו

אלא גדר האיסור, לדעות שיש לבעל היוצר זכות ביצירותיו, הוא מדין נהנה מרכוש חבירו שלא ברשות שהוא מענפי הגזילה, כמבואר בגמ' (ב"ק דף ק"ז ע"ב) שאסור ליהנות מרכוש חבירו, ומכיון שהמייצר של הדיסק או מוכרו לא מכרו הזכות והשתמשות בו להעתיקו, הרי המעתיק נהנה מרכוש של חבירו שלא ברשות, ולגבי איסור נהנה, האיסור הוא אפילו בדבר שאין בו ממש כדידן (עמק המשפט ח"ד סי' כ"ה).

זה חסר. ובזה קיים חילוק אם הוא מחסר הבעלים או שאינו מחסר הבעלים, שאם מחסר הבעלים בזה שאם לא היה יכול להעתיקו היה קונה הדיסק במעותיו, אזי בזה שמעתיק הדיסק הרי הוא מחסר את בעליו, וגם יתכן שיחויב לשלם מדין זה נהנה וזה חסר שחייב.

זה לא חסר. אמנם אם בטוח המעתיק שלא היה קונה הדיסק בשום אופן ובטוח במאה אחוז שלא היה קונה בכל מצב גם אם לא היה יכול להעתיקו (בגדרו, עי' לקמן (אות ט"ו)), אזי יש שצידדו להתירו עכ"פ מדין זה נהנה וזה לא חסר שהרי אינו מחסרו בזה שמעתיקו.

זה לא חסר, האם גם לכתחילה. מ"מ גם כשזה נהנה וזה לא חסר שכופין על מידת סדום, מ"מ כבר נחלקו הראשונים האם זה גם רק בדיעבד כשכבר נהנה שפטור מתשלומין אבל לא לעשות מעשה לכתחילה באופן שהבעלים צווחים ומתנגדים שיהנו מממונו (דעת הרא"ה הובא בנמוקי" ב"ק דף ח' ע"ב מדפי הרי"ף ועוד), או שנאמר דין זה גם לכתחילה שכופין על מידת סדום לתת לנהנה ליהנות (ראשונים שם) וכיון שיש מחמירים בזה לכתחילה, והבעלים של השירים ודיסקים בודאי מתנגדים ומצווחים בקול שאינו נענה נגד המעתיקים, ראוי לכל אדם המדקדק בקלה כבחמורה לחוש לדיעות אלו ולא לגרום עגמת נפש וזלזול לאלו שהשקיעו מיטב כספם לטרוח ולייצר הדיסקים.

אחרי שקיבלנו הרבה שאלות בנושא זה, ואחרי שיש אי בהירות רבה בענין רגיש זה, והיות שיש הרבה אנשים שמורים לעצמם בזה ע"פ שמועות רבות וסברות מחודשות, ובפרוס עלינו יום ל"ג בעומר שכבר יש הקלה בהשמעת מוזיקה, מצאנו צורך לסדר הדברים באופן ברור כמיטב יכולתנו, ובדרך שינחיל צדק ומשפט, חסד ורחמים.

זכות בעלות על יצירה

בעלות על יצירה

- דבר מגושם. אם אדם בנה או יצר דבר מגושם כגון שלחן עם חומרים גשמיים השייכים לו, פשוט הוא שהשלחן שייך לו מאחר שהוא יצר אותו, ואם הוא מוכר השלחן לאחר, אזי השלחן שייך לקונה לגמרי ואין למייצרו שום בעלות עליו.
- דבר של רוחו ומוחו. דנו הפוסקים באם יש בעלות לאדם על דבר שיצר ע"י מחשבתו, לבו ומוחו ורוחו נפשו כגון יצירה, רעיון, המצאה, חידוש בתורה, שיר, עיבוד מוזיקאלי, פטנט, תוכנת מחשב וכדומה.

יש לאדם בעלות על יצירותיו

- הרבה פוסקים נוקטים שיש לאדם בעלות על יצירותיו וחיידושו, ומכמה טעמים. א. משום שאנו רואים שעל פי החוק האזרחי יש 'זכויות יוצרים' וממילא גם על פי תורתנו הק' יש בעלות ליוצר על יצירתו, ב. ומשום שזה דבר שהשכל האנושי מחייב שברור שאדם שעמל והגה במוחו ובמחשבתו אז זה נחשב ליצירתו ורכושו, ג. וכן משום שהמציאות והנהוג בין אנשים הוא שמייחסים יצירה ליוצרו.
- הדיעות. ישנם פוסקים שנקטו כן לגבי כתיבת והדפסת ספרים של חידושי תורה (השואל ומשיב מהדו"ק ח"א סי' מ"ד, ההפלאה בהקדמה לספרו מס' כתובות, נצי"ב בשו"ת משיב דבר ח"א סי' כ"ד, שו"ת צפנת פענח ע"פ ביאורו של עמק המשפט ח"ד סי' ט, מכתבו של החפץ חיים מכתב צ' לגבי הדפסת ספריו מ"ב ושמירת הלשון ועוד), וישנם שכתבו כן לגבי אמירת חידושי תורה (שו"ת מחנה חיים כרך ה' ח"ב ח"מ סי' מ"ט), או לגבי הערות ומקורות שכתב לספר אחר (הסכמת הנצי"ב, המלבי"ם ובעל הנחל יצחק בתחילת שו"ת הריב"ש), וכן לגבי כתיבת והדפסת שיעורי תורה כששמע מפי אומרים (שו"ת בית יצחק יו"ד ח"ב סי' ע"ה).

אין לאדם בעלות על יצירותיו

- מאידך, יש שכתבו מפורשת שאין לאדם בעלות על יצירה, פטנט או רעיון (שו"ת מהרש"ם ח"ב סי' ר"ב, שו"ת קול אריה חו"מ סי' קל"ד קל"ה, שו"ת אמרי אש יו"ד סי' פ"ח).
- ויש שהבינו בדעת כמה פוסקים שס"ל שאין לאדם בעלות על יצירתו, ולא נחשב כשלו, ולכן א"א לענב אחר לשכפלו מדין גזילה (עי' באריכות עמק המשפט ח"ד סי' כ'), ולכן בדורות הקודמים כשמחבר או 'מוציא לאור' הדפיס ספר, הוצרכו לקבל הסכמות וחרמות מהגדולים שבדורותיהם לאסור לאחרים להדפיס ספרו וכמו שמצינו בהרבה הסכמות על ספרים קדמונים (הסמכת הרבנים לבדק הבית לבי"י לתוס' יו"ט, לבאר היטב, להשאגת אריה ופרי מגדים ועוד), כי בלאו הכי לא היה אסור לאחרים להדפיסו, והכל משום שיתכן שהיה ס"ל שאין לאדם בעלות על יצירתו (הגר"מ בנעט בשו"ת פרשת מרדכי חו"מ סי' ז' וחי', שו"ת חת"ס חו"מ סי' מ"א וח"ו סי' נ"ז, כו"ח לרע"א סי' ס"ח), וכן הוא דעת הגרש"ז"א, עכ"פ משורת הדין.

ד. **המעתיקים לרבים.** ישנם אנשי דלא מעלי שמעלים את כל השירים החדשים למקום שמשם אפשר להוריד אותם לכל מי שרוצה [לא מעלה ולא מוריד איה...], או ששולחים כל דיסק חדש לרשימת של תפוצות מקבלי מייל, וחושבים בזה שמזכים את הרבים, אדרבה הם עוסקים בגזל לרבים ומסייעים לדבר עבירה ואיסור גמור הוא בידם.

צדדים להיתר להעתיק מוזיקה

אופנים שבודאי לא היה קונה

טו. יש שמציעים היתר שאם האדם יודע בעצמו שבשום אופן לא היה משלם מעות על הדיסק, אזי מותר להעתיקו שהרי אינו מחסר בעליו מאומה. והאמת הוא שקשה מאד לקבוע ולמצוא מציאות כזאת, שמצד אחד יודע בודאי שבאף מצב לא היה קונה, ומאידך מוצא את הצורך להעתיקו כדי לשמעו, והדברים מסורים לאמיתות לבו וליודע מחשבות ובוהן לבבות, ולכן על האדם לשקול במאזני צדק על טוהר כוונותיו.

טז. **שולל מוזיקה.** אדם שבדרך כלל אינו מקשיב למוזיקה ולכן בדרך כלל גם אינו קונה דיסקים, גם לא לבני ביתו, ורק בא לו איזה צורך לשים אזניו לאיזה שיר או דיסק, ובטוח בלבו שלא היה קונה הדיסק אף אם לא היה באפשרותו לשכפל הדיסק, נחשב כוודאי שלא יהיה קונה ואפשר לסמוך על היתר זה.

יז. **אוהב מוזיקה.** אבל אדם שבדרך כלל שומע מוזיקה, ובפרט בחורים ובנות סמינר ששומעים מוזיקה, אי אפשר להיות בטוחים שבודאי לא היו קונים דיסק זה, שאף אם כעת אינם מעוניינים בדיסק זה, מ"מ אולי בעתיד ישכנעו חבריהם שהדיסק הוא להיט וכדאי להשקיע בו, וכתוצאה יתפוס להם חשק גם לקנות, ואז ע"י העתקת הדיסק הרי הם מחסרים את היוצר או את המוכר.

יח. **הוצאה חדשה.** הוצאה חדשה של דיסק, קשה מאוד לומר בהחלט שלא היה קונה, שהרי בדרך כלל אנשים שומעים מחבריהם אודותיו ואז מחליטים לקנותו, ותלוי הרבה בלחץ החברתי, ולכן כל הוצאה חדשה בודאי אסור להעתיקו ולהעבירו לחברים, שהרי בזה יתכן מאד שמחסר בעליו.

זוטו של ים

יט. יש שרצו לטעון צד היתר שמותר להעתיק שירים אחד מהשני משום שדינו כזוטו של ים, שמאחר שאפשר להוריד השירים ממחשב, וכל אחד כבר מחלק אחד להשני, א"כ דין של הדיסקים הם כזוטו של ים שדינו כהפקר שהבעלים מתייאשים מזה.

כ. אמנם יש לשלול טענה זו, שהרי פשוט הוא שאין הבעלים מתייאשים מזה ומקווים להרוויח כסף מהוצאת דיסקים, וסומכים על יראים ושלמים וחזקת כשרותם של ישראל שלא יעשו עוולה, שהרי אדם לא היה משקיע אלפי דולרים כדי לזרוק לים.

לפרסום בעלמא

כא. יש שטוענים סברא מופרכת, שכהיום, הזמרים מוציאים דיסקים של שירה, בעיקר כדי לפרסם שמם כדי שיזמינו אותם לשיר בחתונות ואירועים גדולים כי זה עיקר פרנסתם היום, וממילא לא איכפת להם שיעתיקו את שירם, אדרבה רצונם שיפיצו את זה כפרסומת.

כב. למעשה סברא זה מופרכת, שהלא אם אכן עיקר כוונתם הוא לפרסם שמם, היו צריכים לחלק הדיסקים חנם כדי שיפוצו חוצה כמה שיותר, העיקר רק שיזמינו אותם לאירועים, או לכל הפחות שיגבו רק דמים מועטים. ומזה שהם גובים דמים מלאים, פשוט הוא שכוונתם לכל הפחות לכסות את העלויות הגבוהות להוציא דיסק ועל צד היותר הטוב להרוויח קצת גם. ולכן כל זמן שלא כיסו את ההוצאות, פשוט הוא שמקפידים על העתקת דיסקים שלא כדון, ואפשר גם לשאול אותם..

להעתיק רק חלק מדיסק

כג. ישנם שנוקטים היתר שאם אינו מעתיק רק חלק מהדיסק כגון כמה שירים מתוך הדיסק, כשהוא לצורך עצמו מותר, ובעצם לדעות הס"ל שיש בעלות על יצירה (לעיל אות ד) הרי ביכולתם לאסור גם זה, אמנם בזה יש גם סברא שלא איכפת למייצרים בהעתקת כמה שירים, ובזה אכן ניחא להו כדי להתפרסם כמו שהם עצמם לפעמים מוציאים 'סינגלים', ובצירוף דעת המקילים בבעלות היוצר (אות ה), יש למקילים בהעתקת כמה שירים על מה לסמוך.

לשימוש עצמי

כד. מציינו כמה מצבים שהסכמת הפוסקים שהותר להעתיק דיסק. כה. **עותק לרכב או למשרד.** אחד שקנה דיסק לביתו, ורוצה שיהיה לו העתק גם במשרד וגם לרכב, מותר לו להעתיק הדיסק לשימוש עצמו, מאחר שיתכן שכך הוא דעת המייצרים שלצורך שימוש עצמו וביתו מותר.

כו. **לבני ביתו.** כן יתכן שאחד מבני הבית שקנו דיסק, מותר לכל בני ביתו שגרים יחד להעתיק הדיסק שיהיו לכולם העתק על הנגן שלהם, אבל אין זה כולל היתר לילדיו הנשואים כבר שאינם גרים יחד בבית אחד.

אמר רבי עקיבא... "ואהבת לרעך כמוך"

זה כלל גדול בתורה

כז. כתוב בתורה (ויקרא י"ט י"ח) "ואהבך לרעך כמוך אני ה'", ואמר רבי עקיבא, זה כלל גדול בתורה (תורת כהנים), והלל הזקן אמר 'דעלך סני לחברך לא תעביד' זו היא כל התורה כולה, דהיינו מה שאתה לא רוצה שיעשו לך, אל תעשה לאחר.

לשמור חבירו מנזק

כח. "א שצטוונו אהבה בלב לכל ישראל, וממילא יש להימנע מלעשות לאחרים דברים שליליים, וכן להתאמץ לשמור חברינו מהפסדים בממון או מצער ומפחיתת כבוד (יד הקטנה פ"ה מדע עשה ג', מהרש"א שבת דף ל"א).

כט. 'דעלך סני לחברך לא תעביד'. נצטוונו לשמור על ממון וכבוד חבירו (חינוך מצוה רמ"ג), שהרי כמו שאם אתה היית במצב מסויים לא היית רוצה שיזיקו לך, כך נצטוונו ע"י מצוה עשה שלא נעשה כן לחברינו.

העתקת מוזיקה

ל. אם אתה היית מוציא לאור איזה עבודה, תוכנה או איזה שיר ודיסק עם השקעה של הרבה דמים בתרתי משמע, פשוט הוא שלא היית רוצה שאחרים יעתיקו את זה ולהפסיד לך ממון. כך אתה מצווה ע"י מצות התורה של "ואהבת לרעך כמוך" לחשוב על אחרים ולשלול להם נזק או הפסד בהעתקת מוזיקה כנ"ל. וכל זה הוא אפילו באופן שאין בו צד גזילה או איסור נהנה ממון אחרים שלא כדין הנ"ל.

לא. **נבל ברשות התורה.** כל החפץ ללכת בדרכי הבורא ית"ש, חייב להימנע מכל עשיית דברים שהם בניגוד לרצון בעליהם, אפילו כשאין במעשהו איסור גזילה או איסור מתנאי בי"ד (כנ"ל אות ו'), והעושה כן אף שמעיקר הדין אין בזה איסור הוי ליה כנבל ברשות התורה (הגרש"א, הובא בס' זכויות היוצרים פ"ח הע' י"א).

לב. **אמר רבי עקיבא.. אמר רבי עקיבא.** בימים אלו שהרבה אנשים שרים ניגונים למילים של המשנה 'אמר רבי עקיבא.. אשריכם ישראל.. לפני מי אתם מטהרים וכו', הלוואי שילחינו ויתפרסם שיר מבוסס על מימרא אחרת של ר"ע שהוא פחות פופולרי אבל מחייב יותר, "אמר רבי עקיבא, ואהבת לרעך כמוך - זה כלל גדול בתורה", ואולי ע"י יפנימו יותר המצוה לאהוב את כל ישראל ולחוש לממונם..

לג. **חיזוק בימי הספירה.** בימי הספירה שמתו 24,000 תלמידים של ר"ע ר"ל משום שלא נהגו כבוד זה לזה, בואו ונתחזק לכבד אחד את השני ביתר שאת וביתר עוז.

לתרומות

או דרך הטלפון:
03-7630585
קוד שלוחה 1498

גליון זה נתרם
לזכות התנא האלוקי
רבי שמעון בר יוחאי
זכות התנא יגן על התורם וכל משפחתו
ושזיכו לראות בנים ובני בנים
עוסקים בתורה ובמצות

גליון זה נתרם ע"י ידידנו
הרב ר' **ארי'ה רעטטער** שליט"א
מתלמידי 'חדר הוראה'
לע"נ זקנו ר' יוסף ב"ר אהרן הלוי
לאויננער ז"ל
ווייטצען - בארו פארק - י"ז אייר
ולכבוד התנא האלוקי
רבי שמעון בר יוחאי